

Verlichting van de bij eene vergunning op den voet der Hinderordonnantie gestelde voorwaarden.

In de Hinderordonnantie (Stbl. 1926 No. 226) zijn in tegenstelling met de Nederlandsche Hinderwet geen voorschriften gegeven ten aanzien van een eventuele verlichting van de bij een vergunning op den voet dezer ordonnantie gestelde voorwaarden.

Veelal werd hieraan tegemoet gekomen door een regeling toe te passen overeenkomende met die van artikel 11 der H. O., daarbij uitgaande van de redeneering, dat wanneer aan de gezaghebbende, die de vergunning verleend heeft, de bevoegdheid is toegekend om aan den vergunninghouder nieuwe voorwaarden op te leggen, indien de ondervinding de noodzakelijkheid daarvan mocht aantoonen, hem evenzeer de bevoegdheid zou toekomen om, indien dit noodzakelijk mocht blijken, de vergunninghouder geheel of gedeeltelijk van de gestelde voorwaarden te ontslaan.

In een dergelijk geval werd dan niet de vergunninghouder gehoord of opgeroepen maar de omwonenden, als zijnde de directe belanghebbenden.

Een dergelijke regeling wordt echter door de Regeering niet juist geacht. Bij B.G.S. van 9 Maart 1933 No. 743/A besliste de Regeering, dat in geval de vergunninghouder of zijn rechtverkrijgende het verzoek doet, wijziging te brengen in de hem bij de op den voet der Hinderordonnantie verleende vergunning opgelegde voorwaarden, het eerste lid van artikel 11 der Hinderordonnantie niet van toepassing is.

Hierbij wordt voorts een nadere toelichting gegeven op de strekking van artikel 11 H. O. en er op gewezen dat dit artikel, corresponderende met artikel 17 lid 1, der Nederlandsche Hinderwet, ziet op het geval, dat de opgelegde voorwaarden onvoldoende blijken om de omwonenden en het publiek voor gevaar, schade en hinder te vrijwaren. Krachtens bedoeld artikel kunnen de opgelegde voorwaarden *verzwaard* worden en zulks geschiedt uiteraard niet op verzoek van den vergunninghouder, doch op verzoek van omwonenden en andere belanghebbenden.

Inderdaad is dit volkomen juist; echter moet niet vergeten worden dat een procedure naar analogie van artikel 11, alleen werd toegepast door gebrek aan positieve wettelijke bepalingen op dat punt, waarbij tevens werd gerealiseerd, dat een dergelijke regeling het meest nabij kwam aan die, vervat in artikel 12 tweede alinea van de Nederlandsche Hinderwet.

Hierbij zij nog opgemerkt, dat ook het ver-

zwaren van de opgelegde voorwaarden niet altijd geschiedt op verzoek van de onwonenden, meestentijds geschiedt zulks in de praktijk op voorstel van den controleerenden ambtenaar, nadat de ondervinding de noodzakelijkheid daarvan heeft aangetoond, hetgeen dan ook geheel in overeenstemming is met de bewoordingen van artikel 11 lid 1 der Hinderordonnantie.

Ook voor de toepassing van artikel 12 tweede alinea van de Nederlandsche Hinderwet is het niet noodig dat daartoe een verzoek door den vergunninghouder wordt gedaan. De concessionaris kan volgens deze bepaling geheel of gedeeltelijk van de hem opgelegde voorwaarden worden ontslagen, „indien na het verleen en eener voorwaardelijke vergunning, blijken mocht, dat de naleving der gestelde voorwaarden niet noodig mocht zijn”.

Het is dus niet van belang van wien het verzoek om verzwarend of verlichting der voorwaarden uitgaat en dit zal meestentijds eigener initiatief door de gezaghebbende geschieden, die de vergunning verleend heeft.

Wat wel van belang moet worden geacht is, dat aan belanghebbenden gelegenheid wordt gegeven hunne bezwaren in te brengen.

In geval van verzwarend zal de vergunninghouder als belanghebbende moeten worden aangemerkt en in geval van verlichting der voorwaarden zullen de omwonenden de belanghebbenden zijn.

Voor wat betreft het recht van beroep kan, evenals dit in artikel 11 lid 3 der Hinderordonnantie geschiedt, verwezen worden naar de procedure van artikel 10 der ordonnantie.

Door de Regeering wordt echter een dergelijke regeling niet gewenscht. Ingeval een vergunninghouder ontheffing of verlichting van de hem opgelegde voorwaarden wenscht, komt het de Regeering aangewezen voor, *aangezien een regeling als de artikelen 12 lid 2 juncto 15 lid 1 der Hinderwet hier te Lande ontbreekt*, dat de vergunninghouder in overweging worde gegeven een nieuwe vergunning aan te vragen onder andere (lichtere) voorwaarden.

Wordt door het betrokken College van Burgemeester en Wethouders op dit verzoek afwijzend beschikt, dan staat volgens artikel 10 der Hinderordonnantie daarvan beroep open op het College van Gedeputeerden.

Blijkens den hierboven onderstreepten tusschenzin wordt de door de Regeering gegeven oplossing ook slechts als een hulpmiddel beschouwd, met het doel, in een leemte in de Indsche hinderwetgeving te voorzien.

Waarom deze oplossing te verkiezen zou zijn boven de tot nog toe in de praktijk vrij algemeen toegepaste methode, wordt niet duidelijk geargumenteerd.

Aan deze vrij gezochte oplossing is een groot bezwaar verbonden, n.l. dat opnieuw de geheele procedure van artikel 5 moet worden gevolgd en aan de omwonenden de gelegenheid wordt gegeven hunne bezwaren in te brengen niet alleen tegen een eventuele verlichting der voorwaarden maar ten aanzien van het geheele bedrijf.

De vergunninghouder loopt dus door de indiening van zijn aanvraag om een nieuwe vergunning, onder andere (lichtere) voorwaarden, het risico, dat ten aanzien van zijn reeds verkregen vergunning een afwijzende beschikking wordt genomen. Immers, het kan voorkomen dat de situatie na de oprichting van zijn inrichting dermate is gewijzigd, dat bij zijn aanvraag om een nieuwe vergunning bezwaren naar voren worden gebracht, waaraan niet door het stellen van voorwaarden kan worden tegemoet gekomen en dus afwijzend moet worden beschikt.

Hoe nu? Moet nu zijn reeds verkregen vergunning als vervallen worden beschouwd of kan de vergunninghouder zijn bedrijf rustig voortzetten niettegenstaande in tweede instantie op zijn hernieuwd verzoek afwijzend is beschikt?

Een andere vraag is of bij de beoordeeling van de nieuw in te dienen vergunningsaanvraag, ook rekening moet worden gehouden met de belangen van hen, die na het verleen van de oorspronkelijke vergunning zich in de nabijheid der inrichting gevestigd hebben.

Wanneer de bevoegdheid tot het indienen van bezwaren beperkt blijft tot de verlichting der voorwaarden, brengt deze vraag reeds moeilijkheden met zich (zie hierover van Praag „De Hinderwet” pag. 139) en wordt meestal aangenomen dat de bevoegdheid tot verzet tegen het ontslag van voorwaarden niet slechts toekomt aan hen, die bij de oorspronkelijke oprichting waren opgeroepen, doch evenzeer aan hen, die door die voorwaarden beschermd worden, maar zich eerst na de oprichting in de nabijheid der geautoriseerde inrichting gevestigd hebben.

Waar thans door de Regeering een geheel nieuwe vergunningsaanvraag wordt gevorderd, moet zeker worden aangenomen, dat ook zij, die zich na het verleen der oorspronkelijke vergunning in de nabijheid der inrichting hebben gevestigd, het recht hebben hun bezwaren in te dienen; zelfs moeten zij als omwonenden worden aangeschreven.

Ook dit verhoogt het risico van den vergunninghouder, dat op de door hem in te dienen nieuwe aanvraag afwijzend wordt beschikt of wel dat naast de verkregen lichtere voorwaarden hem nieuwe zwaardere voorwaarden worden opgelegd.

Dat deze moeilijkheden niet denkbeeldig zijn, is te Cheribon reeds in de praktijk gebleken. Het betrof hier een reeds gevestigde cigaretten- en

strootjesfabriek, waaraan o. a. met het oog op hinder aan de omwonenden de voorwaarde was gesteld, dat niet later dan tot 6 uur n. m. mocht worden gewerkt. Teneinde de productie op te voeren werd door den eigenaar verzocht tot een later uur te mogen doorwerken, hetgeen dus neerkwam op een verlichting van de gestelde voorwaarden. In verband hiermede werd aan betrokkene in overweging gegeven een nieuwe vergunning aan te vragen onder andere voorwaarden.

Als gevolg van de nieuwe aanvraag werden echter niet alleen bezwaren ingebracht tegen de verlenging van den arbeidsduur, maar ook tegen het geheele reeds bestaande bedrijf en wel van zoodanigen aard, dat betrokkene, teneinde geen risico te loopen, zijn aanvraag weder introk.

Hieruit blijkt wel duidelijk, dat er aan de door de Regeering aangewezen methode iets hapert en wel door het indienen van een nieuwe aanvraag de vergunninghouder in onzekerheid komt te verkeeren ten aanzien van een reeds door hem verkregen vergunning.

Deze onzekerheid nu moet m.i. strijdig worden geacht met het principe der Hinderordonnantie n.l. dat een eens verleende vergunning niet door later ingebrachte bezwaren kan worden teniet gedaan en alleen aan deze bezwaren kan worden tegemoet gekomen door het opleggen van nieuwe voorwaarden en dan nog bij een met redenen omkleed besluit, nadat de vergunninghouder is gehoord of behoorlijk opgeroepen, terwijl bovendien door den vergunninghouder nog beroep kan worden ingesteld.

Intrekking eener vergunning is voorts slechts in twee gevallen mogelijk n.l. in het geval bedoeld bij artikel 8 lid 3, n.l. indien de inrichting niet tijdig voltooid of in werking gebracht is en in het geval gesteld bij artikel 12 lid 1 n.l. wanneer naar het oordeel van den gezaghebbende, die de vergunning verleend heeft, van de gestelde voorwaarden wordt afgeweken.

Alles wijst er dus op, dat de wetgever aan den vergunninghouder de grootst mogelijke zekerheid heeft willen geven; ook het verleen van een nieuwe vergunning is slechts in bepaaldelijk omschreven gevallen noodzakelijk.

Thans dus het indienen van een nieuwe vergunningsaanvraag voor te schrijven alleen met het doel verlichting der voorwaarden mogelijk te maken, kan zeker niet in het belang van den vergunninghouder worden geacht en geeft aan de belanghebbenden te groote bevoegdheden, waardoor het doel der regeling wordt voorbijgestreefd, omdat in de meeste gevallen de vergunninghouder aan den voorgeschreven weg een te groote risico verbonden zal achten.

Zoolang nog niet tot een herziening der Hinderordonnantie wordt overgegaan, ware toe te

laten, dat eene regeling naar analogie van artikel 11 wordt toegepast, waaraan het voordeel verbonden is, dat door belanghebbenden alleen bezwaren kunnen worden ingebracht ten aanzien van de verlichting der voorwaarden en de eensgegeven vergunning onaangetast blijft.

DALLINGA.

Cheribon, October 1933.

UIT DEN VOLKSRAAD.

Ordonnantie met betrekking tot de kosten van indienststelling van de burgemeesters.

Aan het Gedelegeerden-verslag over bovenbedoelde aan den Volksraad aangeboden ordonnantie (zie Locale Belangen van 16 Juli j.l. blz. 229 e.v.) ontleenen wij het volgende:

Algemeene opmerkingen.

Sommige leden achtten het gewenscht, een einde te maken aan de tweeslachtige positie van den burgemeester — die eenerzijds deel uitmaakt van het gemeentebestuur, anderzijds ambtenaar is in dienst van het Land — door in het decentralisatiebesluit en in de Stadsgemeenteordonnantie uitdrukkelijk vast te stellen, van welke overheid hij orgaan is.

Andere leden konden het nut van zulk een bepaling niet inzien.

Waar de kosten van indienststelling van de burgemeesters volgens het voorstel geheel op de gemeente zullen worden verhaald, achtten verscheidene leden het onjuist, dat aan de gemeenten noch ten aanzien van de bezoldiging noch wat de keuze van den persoon betreft eenige zeggenschap wordt toegekend, afgezien van het beperkte recht van advies met betrekking tot de geldelijke positie van den burgemeester, dat blijkens art. 26 der Stadsgemeenteordonnantie enkel aan de Java-gemeenten toekomt. Dat terzake van de bezoldiging en de benoeming de beslissing aan den Gouverneur-Generaal blijft is naar zij meenden met het oog op de onafhankelijkheid van de burgemeesters ten opzichte van de gemeenten redelijk, maar meer zeggenschap aan de gemeenten vooral in de benoeming van genoemde functionarissen is h. i. billijk en gewenscht. Een deel dezer leden zou bepaald willen zien, dat de raad in geval van een burgemeestersbenoeming bij de Regeering een aanbeveling indient, terwijl anderen wenschten te zien voorgeschreven, dat de benoeming plaats heeft op een bindende voordracht van den raad.

Eindelijk vond een derde groep leden in het Regeeringsvoorstel aanleiding, het recht van benoeming en van vaststelling der bezoldiging en andere geldelijke voordeelen aan de gemeenten

toe te kennen. Daarvoor is h. i. temeer reden, omdat de burgemeester h. t. l. in hoofdzaak gemeentetoorgaan is; de bevoegdheden van de centrale overheid berusten immers voornamelijk bij het Binnenlandsch Bestuur.

Eenige leden konden zich met het ontwerp als definitieve regeling niet vereenigen. Zij vestigden de aandacht op de tegenstrijdigheid in de memorie van toelichting, waar eenerzijds verklaard wordt dat de burgemeester h. t. l. lang niet in die mate als in Nederland geval is als Landsagent optreedt — weshalve er h. t. l. geen klemmende redenen zouden bestaan om aan de gemeenten een bijzondere Landsbijdrage toe te kennen — maar anderzijds wordt betoogd, dat er wel aanleiding bestaat terzake een regeling te treffen, o. m. omdat er gestadig naar gestreefd wordt den burgemeester als Landsorgaan te benutten en hem hoe langer hoe meer in de centrale overheidsbemoeienissen te betrekken. Het mag juist zijn — aldus deze leden — dat de burgemeester h. t. l. in geringe mate als Landsagent optreedt, in welke mate dit het geval is, is niet vast te stellen; voorts is het juist, dat er meer en meer naar gestreefd wordt, hem als Landsorgaan te benutten maar daarom is het ook onbillijk, zijn bezoldiging en andere geldelijke voordeelen met uitzondering van de bijzondere Landsbijdrage ad 5% van het gemeentebudget geheel ten laste der gemeente te doen komen. De bestaande regeling, krachtens welke bedoelde kosten voor de helft door de gemeente worden betaald, is n. h. v. juister en het voorstel is slechts te aanvaarden als crisismaatregel, welke behoort te vervallen zoodra de financieele toestand het veroorlooft.

Andere leden, die zich over het algemeen met het voorafgaand betoog konden vereenigen, wenschen de ontworpen regeling niet als crisismaatregel te zien maar niettemin als een regeling van tijdelijken aard, geboren uit den nood der omstandigheden, welke dient te worden vervangen door een nieuwe, definitieve verdeling van de overheidslasten zoodra de Regeering een beslissing heeft genomen inzake de materie welke bij de overdrachtscommissie in studie is, n. l. de nadere overdracht van de Staatstaak op de lagere gemeenschappen en het betrekken van de locale overheidsorganen in de uitoefening van de centrale overheidsbemoeiingen.

Enkele leden vreesden als gevolg van de voorgestelde wijze van berekening van de bijzondere bijdrage een opvoering van de burgemeesterssalariissen in gemeenten met een klein budget.

Andere leden deelden de vrees niet, omdat de met het toezicht belaste organen een dergelijke opvoering onbetwifteld zouden weten te verhinderen.

Niet duidelijk was waarom is aangenomen, dat een gemeente ten hoogste vijf en niet bv. zeven

of acht procent van haar budget aan bezoldiging enz. van haar burgemeester ten koste legt.

Verwondering werd uitgesproken over de in de toelichting uitgedrukte meening, dat tegen het verleen van terugwerking aan de onderwerpelijke wijziging geen bezwaar bestaat, aangezien de betrokken gemeentebesturen tijdig met de hoofdzaak der nieuwe regeling zijn in kennis gesteld. Aldus is de Regeering als het ware vooruitgelopen op de beslissing van den Volksraad. In elk geval kan in de mededeeling der Regeering geen voldoende motief voor de terugwerking worden gevonden. Hadden sommige leden daarom tegen het verleen van terugwerking bezwaar, anderen waren van oordeel, dat de Regeering slechts bedoeld heeft de gemeenten te waarschuwen voor de mogelijkheid eener nieuwe regeling op dit punt, weshalve zij zich zeer wel met het verleen van terugwerkende kracht konden vereenigen.

Gevraagd werd of het der Regeering bekend is, welke gemeenten — en zoo ja, in hoeverre — bij de begroting van 1933 met de nieuwe regeling hebben rekening gehouden.

Men zou gaarne vernemen of de gemeentebesturen vóór 1 Januari 1933 met de hoofdzaak der voorgestelde regeling in kennis zijn gesteld. Zoo dit het geval mocht zijn begreep men niet waarom die regeling eerst meer dan zes maanden nadat zekerheid omtrent haar opzet was verkregen, aan het oordeel van den Volksraad werd onderworpen.

Gevraagd werd welke consequenties de beoogde terugwerking zal hebben t.a.v. de voorzieningen, bedoeld in artikel 1 sub a en artikel 3 sub a.

Artikel 1.

Ad a (art. 3 lid 4 D.B.). Gemeend werd, dat de afzonderlijke vermelding van „een mogelijke toelage voor vervoerskosten” naast „de verder aan zijn betrekking verbonden wettige voordeelen” aanleiding kan geven tot geschilpunten. Indien een toelage voor vervoerskosten niet valt onder de eigenlijke „wettige voordeelen” — zooals de afzonderlijke vermelding doet veronderstellen — hoe staat het dan met bv. het gebruik van een gemeentewoning?

Aangezien de onderwerpelijke bepaling spreekt van terugbetaling van de kosten der bezoldiging enz. door de gemeente aan het Land, zou men het logisch achten, indien vooraf werd bepaald, dat bedoelde kosten ten laste van het Land komen.

Bepleit werd, de ongelijkheid tusschen de op den voet van de locale radenordonnantie ingestelde gemeenten en de Stadsgemeenten, hierin bestaande dat slechts aan laatstbedoelde ten aanzien van de burgemeestersbezoldiging het recht van advies is toegekend, weg te nemen.

Ad b (art. 3 lid 5 D.B.). Bezwaar werd gemaakt tegen de woorden „behoudens het bepaalde in den volgenden zin”, aangezien het onderhavige voorschrift geen tweeden zin heeft. Eenige leden meenden, dat die woorden gevoeglijk kunnen worden geschrapt, terwijl anderen een wijziging bepleitten, luidende: „behoudens het hierna bepaalde”.

Artikel 2.

Ad a (art. 25 f lid 2 L. R. O.). In overweging werd gegeven, deze bepaling in overeenstemming te brengen met het derde lid van artikel 31 der stadsgemeenteordonnantie, door niet enkel te spreken van een „niet in 's Landsdienst zijnd raadslid”, maar van een „niet in dienst van den Lande of een anderen plaatselijken raad zijnd raadslid”.

Gevraagd werd, of de Regeering het niet noodig acht, rekening te houden met de mogelijkheid, dat een niet-raadslid — geen Landsdienaar zijnde — tot vervanger van den burgemeester wordt aangewezen.

Opgemerkt werd, dat de voorgestelde bepaling in twijfel laat, of de gemeente aan het tot vervanger van den burgemeester aangewezen raadslid de andere helft van de aan de betrekking van burgemeester verbonden minimum-bezoldiging als ook andere voordeelen mag toekennen.

De aandacht werd erop gevestigd, dat het krachtens de ontworpen regeling mogelijk is, dat een raadslid-wethouder door zijn aanwijzing tot vervangend burgemeester in inkomsten achteruitgaat, nl. indien zijn salaris van wethouder hooger is dan de helft van de minimum-burgemeestersbezoldiging.

Verzocht werd om wijziging van de woorden „gedurende meer dan één maand” in „gedurende minstens één maand”.

Artikel 3.

Verwezen moge worden naar de opmerkingen, gemaakt naar aanleiding van de voorgestelde wijzigingen van het decentralisatiebesluit en de locale raden-ordonnantie, voorzover ook op de stadsgemeenten van toepassing.

Ad b (art. 31 lid 3 S. G. O.). Gevraagd werd, of er geen aanleiding is, ook de raadsleden, die in dienst zijn van de regentschappen, in de voorgestelde regeling te betrekken.

De Regeering heeft hierop als volgt geantwoord:

Algemeene opmerkingen.

De Regeering deelt de meening van de leden, die het nut niet inzien van een in het Decentra-

lisatiebesluit en de Stadsgemeente-ordonnantie op te nemen bepaling, strekkende om uitdrukkelijk vast te stellen, van welke overheid de burgemeester orgaan is. Er bestaat geen twijfel over dat de burgemeester behalve bestuursorgaan der (stads)gemeente tevens Landsorgaan is, tegen welke tweevoudige functie geen bezwaar rijst.

Door verschillende leden wordt terecht opgemerkt, dat ter wille van de onafhankelijkheid van den burgemeester ten opzichte van zijn gemeente, zoowel ten aanzien van zijn benoeming als van zijn bezoldiging de beslissing aan den Gouverneur-Generaal moet blijven. De meening van deze en van andere leden dat niettemin aan de gemeenten meer zeggenschap in beide zaken moet worden toegekend, nu de kosten van indienststelling van dezen functionaris op bedoelde lichamen worden verhaald, kan de Regeering evenwel niet onderschrijven. Daargelaten dat laatstbedoelde omstandigheid op zichzelf niet behoeft te leiden terzake aan meergenoemde corporaties meer invloed toe te kennen, zijn er klemmende factoren welke het gewenscht maken de benoeming van den burgemeester en de regeling van diens salaris en verdere wettige inkomsten zonder medezeggenschap van de gemeenten in handen van de Regeering te leggen. Immer doen zich daarbij verschillende factoren voor, welke buiten het gezichtsveld van de gemeente liggen. Zoo zal er verband en samenhang moeten bestaan zoowel tusschen de onderscheiden burgemeesterswedden onderling, als tusschen deze bezoldigingen en die van andere met deze ambten vergelijkbare Landsbetrekkingen. Deze omstandigheden maken het reeds op zichzelf niet mogelijk meer invloed aan de gemeenten toe te kennen en in dit opzicht verder te gaan dan het bij artikel 26 lid 1 der Stadsgemeente-ordonnantie aan den stadsgemeenteraad toegekende recht van advies. Bovendien zou een dergelijke vermeerdering van invloed slechts afbreuk kunnen doen aan het onafhankelijk karakter, dat de positie van den burgemeester in de gemeente moet kenmerken.

Overigens dient hierbij bedacht te worden dat de vaststelling van het salaris uiteraard zal geschieden met inachtneming van de draagkracht van meergenoemde locale gemeenschappen. De Regeering beschikt over de gegevens om deze draagkracht te kunnen afmeten, waardoor Zij het in de hand heeft er voor te zorgen, dat de bezoldiging en de verdere kosten van indienststelling dier functionarissen daarmee in normale verhouding komen te staan.

Het vorenstaande geldt mutatis mutandis mede voor de wijze van benoeming van den burgemeester. Waar het, zooals gezegd, noodzakelijk is, dat deze autoriteit een volstrekt onafhankelijke positie inneemt tegenover de verschillende in

de gemeente naar voren komende sociale- en politieke stroomingen, terwijl de gemeenten overigens ook in de keuze der kandidaten slechts zeer beperkt kunnen zijn, dient het benoemingsrecht van den burgemeester tenvolle aan den Gouverneur-Generaal te worden voorbehouden. Uiteraard staat het der gemeente vrij desgewenscht bij een vacature van burgemeester een aanbeveling in te dienen. Tot hetzelfde resultaat leidde de gedachtenwisseling ter gelegenheid van de laatste herziening der Nederlandsche Gemeentewet. (Bijlagen Handelingen Staten-Generaal 1929/1930 — Ond. 45 — Stuk I — blz. 4 en 5).

Niet kan worden toegegeven, dat de Memorie van Toelichting van tegenstrijdigheid zou blijken geven, waar eenerzijds verklaard wordt dat de burgemeester hier te lande lang niet in die mate als in Nederland het geval is, als Landsagent optreedt, maar anderzijds wordt betoogd, dat niettemin aanleiding bestaat de aan dit ambt verbonden kosten ten deele voor rekening van het Land te nemen. Immers de betreffende passage dient gelezen te worden in verband en samenhang met de uitvoerige toelichting, welke met betrekking tot het ontworpen systeem der kostenverdeling op blz. 4 en 5 van de Memorie van Toelichting gegeven wordt. Zooals uit deze uiteenzetting blijkt, is uitgegaan van het Nederlandsche stelsel, aangepast aan de hier te Lande bestaande toestanden. Het Nederlandsche systeem nu berust op het beginsel dat de bezoldiging van den burgemeester organiek ten laste van de gemeente behoort te komen, doch daarnaast erkent het een verplichting van het Rijk om in zekere mate in deze uitgaven bij te dragen o.a. in verband met de belangen, die het Rijk bij het burgemeestersambt heeft. Waar nu hier te lande de bestaande toestanden afwijken van hetgeen in dit opzicht in Nederland in den loop der jaren gegroeid is, behoeft het geen betoog, dat er met betrekking tot dit punt voor het Land niet die klemmende redenen bestaan, als in Nederland het geval is, om een gedeelte van de kosten op zich te nemen. Dat niettemin aanleiding is gevonden in zekere gevallen daartoe de mogelijkheid open te stellen, is gebaseerd op de overwegingen, nader aangegeven op blz. 4 van de Memorie van Toelichting, waarnaar ter bekorting moge worden verwezen. De Regeering kan voorts niet instemmen met de meening als zoude de tegenwoordige regeling, welke de kosten voor het burgemeestersambt slechts voor de helft ten laste van de gemeente brengt, de voorkeur verdienen. Immers al is het juist, dat het in de bedoeling ligt den burgemeester geleidelijk in ruimere mate Landsorgaan te benutten, dit neemt niet weg dat deze magistraat in overwegende mate gemeentebestuur zal blijven, zoodat er thans alle aanleiding bestaat het standpunt dat de bezoldiging organiek

ten laste van de gemeente behoort te komen ook hier te lande te aanvaarden. Het is onjuist, dat de gedachte voorziening, welke systematisch is opgezet, als een crisismaatregel is te beschouwen, als hoedanig de regeling door eenige leden dan ook terecht niet wordt aangemerkt. Met deze leden is de Regeering het voorts in zooverre eens, waar zij de nieuwe kostenverdeling als een regeling van tijdelijken aard zien, dat een hernieuwde beoordeeling niet achterwege zal kunnen blijven bij de nadere behandeling van de financiële verhouding tusschen het Land en de lokale gemeenschappen.

Met andere leden deelt de Regeering de door enkele leden geuite vrees niet, dat als gevolg van de voorgestelde wijze van berekening van het gedeelte der kosten dat voor rekening van het Land blijft, de burgemeesterssalariissen in gemeenten met een klein budget, zullen worden opgevoerd. Immers de bezoldiging van den burgemeester wordt geregeld door den Gouverneur-Generaal in overeenstemming en samenhang met de andere daarmee vergelijkbare Landsambten, terwijl ook met de financiële draagkracht der gemeenten wordt rekening gehouden.

Het maximum bedrag dat voor rekening van de gemeente wordt gebracht, is bepaald op 5% van de gemeentelijke begrooting (gewone dienst), omdat het normaal wordt geacht, dat een gemeente niet meer dan dat percentage van zijn begrooting aan kosten voor het burgemeestersambt betaalt.

De opmerking, dat door het tijdig in kennis stellen van de gemeentebesturen met de hoofdzaken der onderhavige maatregelen als het ware vooruit zoude zijn gelopen op de beslissing van den Volksraad, is der Regeering niet duidelijk. Terecht is door andere leden aangevoerd dat, door de genoemde besturen vooraf aldus in te lichten, de Regeering slechts beoogd heeft de betreffende organen te waarschuwen voor de mogelijkheid eener nieuwe regeling op dit punt. De Regeering was van oordeel, dat een dergelijke mededeeling, welke reeds 1 Juli 1932 heeft plaats gehad, niet achterwege kon blijven. Tegen terugwerking tot Januari 1933 kan dan ook geen redelijk bezwaar bestaan. Bovendien is op den betreffende maatregel bij de begrooting van 1933 rekening gehouden (zie Volksraadstukken 1932/1933 Ond. 1 Afd. IV — Stuk 3 — blz. 58, Hoofdstuk IV, Onderdeel 4.4.1.)

Voor zoover bekend, hebben de stadsgemeenten Batavia, Meester-Cornelis, Buitenzorg, Bandoeng, Cheribon, Pekalongan, Tegal, Salatiga, Soerabaja, Probolinggo en Magelang zoomede de gemeenten Medan, Makassar en Menado reeds bij hun begrooting voor het dienstjaar 1933 met de nieuwe kostenverdeling rekening gehouden, terwijl andere gemeenten dit alsnog zullen doen na de vaststel-

ling der voorliggende ontwerp-ordonnantie.

De beoogde terugwerking zal ten aanzien van de voorzieningen, bedoeld in artikel 1 sub a en artikel 3 sub a medebrengen, dat bij de gemeentelijke begrotingen voor 1933 dan wel bij een aanvullingsbegrooting voor dat jaar op de geldelijke gevolgen van de voorzieningen moet worden gerekend, terwijl de betreffende gelden alsnog in 's Landskas zullen worden gestort.

Artikel 1.

Dat de vermelding van „een mogelijke toelage voor vervoerskosten” naast „de verder aan zijn betrekking verbonden wettige voordeelen” (artikel 3 lid 4 D. B.) aanleiding kan geven tot geschilpunten is der Regeering niet duidelijk. Bedoelde toelagen dragen het karakter van een vergoeding voor gemaakte kosten en moeten niet worden gezien als een voordeel.

De opneming van de woorden „behoudens het bepaalde in den volgenden zin” (artikel 3 lid 5 D. B.) berust op een misstelling. In de Nota van wijzigingen, welke deze Memorie vergezelt, is dit hersteld.

Opneming van een bepaling dat de kosten van indienststelling van den burgemeester ten laste van het Land komen, zou niet juist zijn, vermits het ontworpen stelsel die kosten organiek ten laste van de gemeente beoogt te brengen.

De Regeering heeft Zich er opzettelijk van onthouden andere wijzigingen in de Decentralisatiewetgeving en de Stadsgemeente-ordonnantie aan te brengen dan in het kader van de onderhavige voorstellen noodzakelijk is te achten. In verband hiermede bestond geen aanleiding artikel 3 D. B. met artikel 26 S. G. O. welke ook in andere opzichten met elkander verschillen, in overeenstemming te brengen. door ook aan de gemeenteraden het recht van advies nopens de burgemeestersbezoldiging toe te kennen.

Artikel 2.

Op den evenvermelden grond acht de Regeering geen aanleiding aanwezig om art. 25f lid 2 der Locale raden-ordonnantie in overeenstemming te brengen met art. 31 lid 3 der Stadsgemeente-ordonnantie door te spreken van een „niet in dienst van den Lande of een anderen plaatselijken raad zijnde raadslid”. Zie ook hieronder de aantekening bij artikel 3 der ontwerp-ordonnantie.

Het schijnt niet noodig in het voorgestelde nieuwe artikel 25f lid 2 rekening te houden met de mogelijkheid dat een niet-raadslid-geen-landsdienaars zijnde tot vervanger van den burgemeester wordt aangewezen, vermits aanwijzing van een niet-raadslid als plaatsvervangend burgemeester zelden voorkomt en voor de gevallen dat het geschiedt de mogelijkheid bestaat den betrokkene van Lands-

wege een gratificatie toe te kennen (zie artikel 3 lid 4 D.B.).

De Regeering acht het vanzelfsprekend dat de gemeente aan den vervangenden burgemeester niet de andere helft van de aan de betrekking van burgemeester verbonden minimumbezoldiging of andere voordeelen mag toekennen. Artikel 25 f lid 2 geeft van de tegemoetkoming die aan een niet in dienst van den Lande zijnd raadslid als vervangend burgemeester wordt toegelegd, een uitputtende regeling.

Volgens de ontworpen regeling zal het mogelijk zijn dat een raadslidwethouder, door den burgemeester te vervangen, in inkomsten achteruit gaat, nl. indien zijn salaris van wethouder hooger is dan de helft van de minimum burgemeestersbezoldiging. Dit kan echter geen aanleiding zijn om de voorgestelde bepaling te wijzigen, wijl aangenomen wordt dat die bepaling regelend zal werken op de wethouderssalarissen en zal leiden tot verlaging van wethouderssalarissen, die onevenredig hoog kunnen worden geacht.

De Regeering ziet geen gegronde reden om de woorden „gedurende meer dan één maand” te wijzigen in „gedurende minstens één maand”.

Artikel 3.

Voor zoover de ten aanzien van de ontworpen wijzigingen van het Decentralisatiebesluit en de Locale raden-ordonnantie gemaakte opmerkingen ook van toepassing zijn op de analoge wijzigingen van de S. G. O., moge worden verwezen naar de beantwoording daarvan onder artikel 1 en artikel 2 en de Nota van wijziging.

De Regeering acht het niet gewenscht in den aanhef van het nieuwe artikel 31 lid 3 der Stads-gemeente-ordonnantie behalve de raadsleden die in dienst van het Land of de provincie zijn, ook de raadsleden in dienst van een regentschap te vermelden, vermits twijfelachtig is of de uitsluiting van Landsdienaren en provinciale ambtenaren van de regeling in art. 31 lid 3 S. G. O. inderdaad reden van bestaan heeft. Waar de beoordeeling van dit punt buiten het kader van de onderwerpelijke wijzigingen valt, dient dit thans buiten beschouwing te worden gelaten. Uit dien hoofde bestaat bezwaar ook de regentschapsambtenaren in de hierbedoelde bepaling te betrekken. Thans is het gebruikelijk aan een landsdienaar (of eventueel provinciaal ambtenaar) die gedurende langen tijd als vervangend burgemeester is opgetreden, uit 's Lands kas een gratificatie toe te kennen.

DECENTRALIANA.

Tusschentijdsche voorziening in door verkiezing te vervullen vacatures in den provincialen raad.

Het College van Gedeputeerden van den Provincialen Raad van Midden-Java richtte zich dd. 6 November jl. als volgt tot genoemden raad.

Naar aanleiding van hetgeen door het lid van Uwen Raad Mr. H. J. Boelen in de vergadering van 14 September jl. is opgemerkt over de procedure voor de verkiezing van leden der provinciale raden heeft het College van Gedeputeerden van den Provincialen Raad van Midden-Java de eer, Uw College het volgende mede te deelen.

Blijkens het als bijlage hiernevensgaande afschrift van zijn schrijven dd. 12 Januari 1932 no. J 17/1/6, heeft ons College aan de hand van aan de praktijk ontleende voorbeelden reeds geruimen tijd geleden de aandacht der Regeering gevestigd op de bestaande leemten in de wettelijk voorgeschreven procedure welke bij de vervulling van tusschentijds opgevallen plaatsen in Uwen Raad wordt gevolgd.

In antwoord daarop heeft de Regeering bij den eveneens in afschrift hierbij gaanden brief van den 1sten Gouvernements Secretaris van 10 Juni 1932 no. 1549/A aan ons College doen mededeelen, dat Zij de door de bedoelde leemten gerezen moeilijkheden erkent, doch een voorziening niet van zoo dringenden aard acht, dat een opzettelijke incidenteele wijziging van de Provincie-ordonnantie en de Java Provincie-Kiesordonnantie op dat tijdstip (1932) in overweging behoorde te worden genomen; aan de onderwerpelijke aangelegenheid zou echter, aldus evenaangehaald schrijven, aandacht worden geschonken bij de algeheele herziening der Provincie-, Regentschaps- Stads-gemeente-ordonnantie.

Hiernaast meent ons College te mogen verwachten dat de bedoelde leemten in de verkiezings-procedure ook der Commissie tot bestudeering van het kiesstelsel, welke blijkens een mededeeling der Regeering (Bijlagen Handelingen Volksraad, zittingsjaar 1933/1934, Onderwerp I, Algemeene Gedeelte, Stuk 5 bladzijde 8) spoedig zal worden ingesteld, zullen worden voorgelegd.

Aangezien de door den heer Boelen in het licht gestelde aangelegenheid derhalve reeds onder tweeërlei gezichtspunt in behandeling schijnt te te worden genomen, acht het College het overbodig om nadere voorstellen tot wijziging van de verkiezingsprocedure onder de aandacht der Regeering te brengen.

Het schrijven van Gedeputeerden aan de Regeering dd. 12 Januari 1932 luidde als volgt:

Het College van Gedeputeerden van den Provincialen Raad van Midden-Java heeft de eer de aandacht van Uwe Excellentie eerbiedig te verzoeken voor het volgende.

Ingevolge artikel 9, lid 1 der Provincie-ordonnantie hebben de verkozen leden van den provincialen raad telkens zitting gedurende eene periode van vier jaren, aanvangende voor de eerste maal op het tijdstip der inwerkingtreding van de instellings-ordonnantie.

Hieruit vloeit voort, dat slechts eenmaal in de vier jaren verkiezingen voor leden van den provincialen raad plaats vinden, zoodat de door de kiezers voor den aanvang der zittingsperiode ingediende opgaven der kandidaten (artikelen 4 en 15 der Java-Provincie-kiesordonnantie, verder aan te duiden met J. P. K. O.) en de daaruit samengestelde kandidatenlijsten (artikel 13 J. P. K. O.), benevens de stemkaarten in geval er een of meer stemmingen hebben plaats gehad (artt. 18 en 21 e. v. J. P. K. O.), gedurende vier jaren het materiaal vormen voor de verrichtingen van het stemkantoor, waaruit moet blijken welke personen tot lid van den provincialen raad, c. q. ter vervulling van opengevallen plaatsen in dien Raad, zijn verkozen:

De hier bedoelde verkiezingsprocedure levert, naar ons College inmiddels is gebleken, in de praktijk moeilijkheden op wegens de veelvuldige mutaties in de Provincie Midden-Java, zoowel onder het ambtelijk personeel als in de niet-ambtelijke wereld. De mutaties hebben — gelijk zoo aanstonds met enkele voorbeelden moge worden verduidelijkt — herhaaldelijk tengevolge gehad, dat de op de geldende kandidatenlijsten en stemkaarten voorkomende personen niet meer hun werkelijk verblijf binnen de Provincie Midden-Java gevestigd hebben, waardoor zij een der in artikel 6 der Provincie-ordonnantie voor het lidmaatschap van den provincialen raad aangegeven vereischten hebben verloren.

Dit bracht mede dat in vacatures meermalen personen verkozen worden verklaard, die niet meer aan de vereischten voor het raadslidmaatschap voldoen en dus de verkiezing niet kunnen aannemen, waardoor eene nieuwe bijeenkomst van het provinciaal stemkantoor moet worden uitgeschreven, ten einde na te gaan, wie de weer opengevallen plaats zal innemen (artikel 46 J. P. K. O.) Op de nieuwe bijeenkomst wordt vaak wederom een persoon verkozen verklaard, die de Provincie reeds verlaten heeft, zoodat soms verscheidene zittingen van het stemkantoor noodig zijn ter voorziening in vacatures onder de verkozen raadsleden, hetgeen mede tengevolge heeft, dat vrijwel doorlopend vacatures bestaan onder die leden.

Ter illustratie van dit betoog moge het College van Gedeputeerden wijzen op de langdurige moeilijkheden bij de voorziening in de door het vertrek

van de leden van den Provincialen Raad van Midden-Java, de heeren De Graeff en Zeylmans van Emmichoven, opengevallen plaatsen.

In eerstgenoemde vacature werd bij proces-verbaal van 18 December 1930 verkozen verklaard de heer Mr. P. J. Reijling, die niet meer in Midden-Java gevestigd was, en zoo vervolgens de heeren Kessler bij proces-verbaal van 19 Januari 1931 (die slechts zeer kort lid van den Raad is geweest), de heer N. J. C. van Rietschoten bij proces-verbaal van 30 Juli 1931, de heer Dr. J. W. de Stoppelaar bij proces-verbaal van 16 September 1931 en tenslotte Mr. H. J. Boelen bij proces-verbaal van 9 November 1931, die thans zitting heeft in den Raad.

In de vacature van den heer Zeijlmans van Emmichoven werden achtereenvolgens verkozen verklaard de heeren S. Kromsigt (proces-verbaal van 28 Augustus 1931), H. G. F. van Huls (proces-verbaal van 22 September 1931), R. V. L. Beekveld (proces-verbaal van 12 October 1931) en tenslotte Mr. J. M. van Walsem (proces-verbaal van 9 November 1931), welke laatste thans als raadslid is toegelaten, doch over enkele maanden weder de Provincie met buitenlandsch verlof zal verlaten.

In de vacature, ontstaan door het overlijden van het lid van den Provincialen Raad, den heer J. van Aalen op 30 Augustus 1931, werden achtereenvolgens verkozen verklaard de heeren P. K. W. Lakeman (proces-verbaal van 16 September 1931) F. van Mourik (proces-verbaal van 9 November 1931) en tenslotte W. F. L. Keuls (proces-verbaal van 26 November 1931).

Aan het veelvuldig bijeenkomen van het stemkantoor zijn mede bezwaren van financieelen aard verbonden, in verband met de aan den voorzitter en de leden uit te keeren zittinggelden, kosten van advertenties, enz. Aan het eerste bezwaar is inmiddels eenigermate tegemoet gekomen door de vaststelling in de vergadering van den Provincialen Raad van 10 December 1931 van eene verordening tot regeling van de nadere inrichting van het stemkantoor voor de verkiezing van leden van den Provincialen Raad van Midden-Java, waarbij de tot dusver door den voorzitter en de leden krachtens het Gouvernementsbesluit van 6 September 1929 No. 54 genoten zittinggelden van onderscheidenlijk f 25,— en f 15,— zijn teruggebracht tot f 10,— en f 6,— voor elken zittingsdag.

Bij de voorziening in opengevallen plaatsen van Raadsleden werd voorts nog als bezwaar gevoeld, dat artikel 13, lid 1 der Provincie-Ordonnantie den verkozenen een termijn stelt van twee weken na ontvangst van het proces-verbaal zijner verkiezing voor de mededeeling omtrent aanneming der verkiezing, zoodat ingevolge lid 2, ingeval de verkozenen dien termijn ongebruikt voorbij laat

gaan, ook eerst twee weken na de ontvangst van het proces-verbaal door den verkozene mag worden aangenomen, dat de verkiezing niet wordt aanvaard en dus de plaats weer is opengevallen.

Aangezien de datum van *ontvangst* van het proces-verbaal door den verkozene niet steeds vaststaat, vooral niet in de gevallen dat verkozenen de Provincie Midden-Java hebben verlaten, bv. naar Nederland zijn vertrokken, kan van de in vorenaangehaald artikel 13 lid 2 P.O., juncto artikel 46 der J. P. K. O., geopende mogelijkheid om binnen betrekkelijk korten tijd tot het bijeenroepen van eene nieuwe bijeenkomst van het stemkantoor over te gaan, veelal geen gebruik worden gemaakt.

In laatstbedoelde gevallen moet gewacht worden tot verstreken is de in artikel 14, lid 3 der Provincie-ordonnantie genoemde termijn van 30 dagen na dagteekening van het proces-verbaal van verkiezing. Zijn binnen dit tijdvak niet de vereischte bescheiden ingediend, dan wordt de plaats die de verkozene zou vervullen, geacht op den eersten dag na afloop van dien termijn opnieuw te zijn opengevallen, waarvan dan aan den voorzitter van het stemkantoor kennis wordt gegeven, ter bijeenroeping van eene nieuwe zitting van dat kantoor. Het behoeft geen betoog, dat hierdoor de nadere voorziening in de vacature weer geruimen tijd wordt vertraagd.

Om aan de hier geschetste moeilijkheid te ontkomen zouden in artikel 13 lid 1 der Provincie-ordonnantie de woorden „na ontvangst van” dienen te worden gewijzigd in „na verzending van”.

Het College van Gedeputeerden acht het voorts noodzakelijk maatregelen te overwegen om mede te voorzien in de hooger besproken moeilijkheid, dat als gevolg van de talrijke mutaties in Midden-Java herhaaldelijk personen tot lid van den provincialen raad verkozen worden verklaard, die hun werkelijk verblijf niet meer binnen deze Provincie gevestigd hebben.

De thans geldende bepalingen houden met deze moeilijkheid, welke zich in Midden-Java wellicht sterker nog doet gevoelen dan in West- en Oost-Java geen rekening, zoodat wijziging van de wetgeving ten einde in de bedoelde, in de praktijk geconstateerde leemte te voorzien ons College dringend noodig voorkomt.

Mocht een ingrijpende wijziging van het thans bestaande stelsel op bezwaren van overwegende beteekenis stuiten en daardoor niet spoedig tot stand kunnen komen, dan zou de oplossing voorschands kunnen worden gezocht bijv. in het toekennen van de bevoegdheid aan het stemkantoor om direct na het vaststellen van den uitslag eener verkiezing zich er van te vergewissen of de gekozene zal kunnen voldoen aan het voorschrift van artikel 14, eerste lid, zesde alinea der Pro-

vincie-ordonnantie, bepalende dat de gekozene aan den provincialen raad overlegt een verklaring van den regent of den assistent-resident getuigende, dat zijn werkelijk verblijf binnen de provinciale gevestigd is.

Voorts zou het stemkantoor bevoegd moeten worden verklaard om, in geval het kantoor tot de slotsom komt dat de gekozene aan juistvermeld voorschrift *niet* zal kunnen voldoen, dit in een verklaring vast te leggen en vervolgens over te gaan tot een nieuwe verkiezing.

Het College van Gedeputeerden zal het ten eerste op prijs stellen te vernemen tot welke maatregelen dit schrijven Uwer Excellentie aanleiding heeft gegeven.

Het College van Gedeputeerden ontving hierop d.d. 10 Juni 1932 het volgende antwoord van den 1en Gouvernements Secretaris.

Met verwijzing naar Uw schrijven van 12 Januari jl. No. J 17/1/6 heb ik de eer, op last van den Gouverneur-Generaal, Uw College mede te deelen, dat Zijne Excellentie de daarbij ter sprake gebrachte moeilijkheden, welke bij de verkiezingsprocedure der leden van de provinciale raden worden ondervonden, erkent doch een voorziening niet van zoo dringenden aard acht, dat een opzettelijke incidenteele wijziging van de Provincie-ordonnantie en van de Java Provincie kiesordonnantie thans in overweging behoort te worden genomen.

Bovendien komt de oplossing, door Uw College voor de gerezen moeilijkheden aan de hand gedaan, niet aanstonds aanvaardbaar voor, aangezien daardoor een deel van het onderzoek der geloofsbrieven van den raad naar het stemkantoor zou worden verlegd, terwijl het twijfelachtig is of met deze verlegging van de beslissing het beoogde doel afdoende zou worden bereikt.

Tot dezen maatregel behoort naar het oordeel van den Landvoogd dan ook eerst te worden overgegaan indien regeling op een andere wijze niet mogelijk is. Eene tijdelijke regeling als door Gedeputeerden voorgesteld ontmoet dezelfde bezwaren, terwijl een dergelijke voorziening bovendien strijdig zou zijn met de wettelijke voorschriften.

Aan de onderwerpelijke aangelegenheid zal echter aandacht worden geschonken bij de algeheele herziening der Provincie-, Regentschaps- en Stadsgemeenteordonnantie.

Voorstel tot overdracht van Makasser's Burgemeesterschap aan B. B. verworpen.

De gemeenteraad van Makasser heeft behandeld een voorstel van het raadslid Cardon om de burgemeestersfunctie gedurende den malaise-tijd in handen te geven van het hoofd van plaatselijk

bestuur, hetgeen een besparing van f 10.000 zou opleveren. Aan het verslag der debatten in de „Mak. Crt.”. ontleenen wij het volgende.

De heer Han Boen Tjeng is tegen het voorstel-Cardon. Als het een kleine 3de of 4de klasse gemeente betrof, waar men de twee functies door een en den zelfden persoon liet waarnemen, dan ware het anders. Maar Makasser is niet een van die 3de of 4de klasse gemeenten; Makasser is een der voornaamste steden van Ned. Oost-Indië, de a.s. hoofdplaats van de Groote Oost. Mocht deze stad momenteel wellicht nog niet zóo belangrijk zijn, in de toekomst wordt Makasser toch zeker een plaats van groote beteekenis, aldus spreker. En als zoodanig kan en mag men niet de ontwikkeling van deze gemeente thans belemmeren door het burgemeesterschap er van te laten blijven waarnemen door een halve kracht, hoe capabel de wnd. burgemeester ook is.

De heer Guldenaar zou aan het voorstel niet te wijde strekking willen geven van gedurende den malaise-tijd, maar willen bepalen het samengaan der beide functies zoolang de heer ter Laag te Makasser is.

De voorzitter verklaart dat het geld er nu eenmaal niet is. Spreker verzoekt het voorstel uitsluitend als bezuiniging te willen beschouwen, ofschoon natuurlijk het persoonlijke element tot uiting kan komen bij de stemming.

De heer Van Schaik stelt den voorzitter de vraag of hij het samengaan van de twee functies mogelijk acht?

De voorzitter antwoordt, dat hij op het assistent-residentskantoor eenige voorziening noodzakelijk acht en op de vraag van den heer Van Schaik hoeveel de kosten hiervan zouden bedragen antwoordt de voorzitter ongeveer f 5000.—.

Ten slotte wordt het voorstel van den heer Cardon met 5 stemmen voor en 8 tegen verworpen.

De Spaarbank te Soerabaja en de gemeentelijke garantie.

In een vroegere malaise-periode heeft de gemeente Soerabaja aan de Spaarbank ter plaatse, die door een run bedreigd werd, hulp verleend, een hulp die later werd omgezet in een gemeentelijke garantie welke geleidelijk een grooter omvang voor de gemeente aannam en thans eenige millioenen bedraagt. In verband met het feit dat de Spaarbank een groot huizenbezit heeft, dat uiteraard in waarde is verminderd, oordeelt het Gouvernement, naar de Locomotief mededeelt, het juister indien de gemeente een geleidelijke reserve gaat vormen die als bestemming dient te krijgen de gemeentelijke garantie reëel te maken. Het behoeft geen betoog dat bij doorvoering van dit plan de financiën der gemeente ongunstig zullen worden beïnvloed door zulk een fondsvorming.

ADMINISTRATIEVE JURIS-PRUDENTIE.

73. B. G. S. 13 October 1933 No. 2879/A.

Rioolbelasting Medan, Omschrijving van den belastingplicht, ten einde in de belasting ook te treffen degenen, die, zonder dat zij een zakelijk recht op den grond uitoefenen, hebben gebouwd op den grond van een ander.

In de gemeente Medan wordt onder den naam van rioolbelasting, een belasting geheven op het hebben van een aansluiting op de rioleering.

Krachtens artikel 2 van de betreffende verordening is belastingplichtig degene, die onder den titel van eigendom of Inlandsch bezitsrecht op 1 Januari van het belastingjaar rechthebbende is op een perceel omschreven in artikel 1, tenzij, voorzover betreft eigendomsperceelen, op het perceel een grantrecht dan wel een der zakelijke rechten als bedoeld in den 7den, 8sten, 10den en 11den titel van het tweede boek van het Burgerlijk Wetboek is gevestigd, in welk geval degene die een zoodanig grantrecht of zakelijk recht heeft, belastingplichtig is.

In verband met het feit, dat de aanslag van de N. V. Deli Spoorweg Maatschappij in die belasting voor eenige perceelen door den gemeenteraad werd vernietigd, omdat die Maatschappij op den grond, waarop bedoelde gebouwen staan, een niet zakelijk gebruiksrecht heeft, stelde de raad een wijzigingsverordening vast, met het doel ook de perceelen, waarop een niet-zakelijk gebruiksrecht rust, in de belasting te betrekken.

Aan artikel 2 werd hiertoe de volgende redactie gegeven: „Belastingplichtig is degene, die onder den titel van eigendom of Inlandsch bezitsrecht op 1 Januari van het belastingjaar rechthebbende is op een perceel als omschreven in artikel 1 dezer verordening, tenzij, voor zoover betreft eigendomsperceelen, op het perceel een grantrecht, een der zakelijke rechten als bedoeld in den 7den, 8sten, 10den en 11den titel van het tweede boek van het Burgerlijk Wetboek dan wel eenig door een publiekrechtelijk lichaam verleend of erkend niet zakelijk gebruiksrecht is gevestigd, in welk geval degene, die een zoodanig recht heeft, belastingplichtig is”.

Bij den brief van den 1sten Gouvernements-secretaris van 13 October No. 2879/A werd aan deze wijziging de vereischte goedkeuring onthouden op de volgende gronden.

In de eerste plaats is het oneigenlijk te spreken van het op een perceel *gevestigd zijn* van een niet-zakelijk gebruiksrecht.

Voorts brengt de gekozen redactie „eenig niet-zakelijk gebruiksrecht” mede, dat b. v. ook de huurder van een gemeentewoning belastingplichtig

zou zijn, daar immers ook die huurder een niet zakelijk gebruiksrecht op het bebouwde perceel heeft, hetwelk hem door een publiekrechtelijk lichaam is verleend. Thans zijn die perceelen krachtens artikel 8 der hoofdverordening van de belasting vrijgesteld, en het is niet aannemelijk, dat het bij het vaststellen van de onderwerpelijke wijzigingsverordening in de bedoeling heeft gelegen den huurder van een gemeentewoning belastingplichtig te maken.

Verder verdient het, indien de raad daaraan althans wil vasthouden, aanbeveling duidelijker de bedoeling tot uitdrukking te brengen, dat, indien een *particulier* grondeigenaar aan een derde eenig niet-zakelijk gebruiksrecht verleent, de eigenaar belastingplichtig is en niet de gebruiksgerechtigde. Het woord „erkend” kan in dit opzicht nog tot misverstand aanleiding geven en zou derhalve beter kunnen worden geschrapt.

De beperking van den belastingplicht tot gebruiksgerechtigden op grond in eigendom van een publiekrechtelijk lichaam brengt echter mede, dat ook de bezitter van een woning, gebouwd op aan een ander in eigendom toebehoorenden grond (Staatsblad 1918 No. 287) niet belastingplichtig zou zijn, doch wel de eigenaar van den grond, en het is de vraag of zulks inderdaad in de bedoeling ligt.

Daar de onderwerpelijke aanvulling in het algemeen beoogt personen te treffen, die, zonder dat zij een zakelijk recht op den grond uitoefenen, hebben gebouwd op den grond van een ander, zou de bepaling van artikel 2 lid 1 der hoofdverordening beter kunnen worden gewijzigd als hieronder aangegeven, indien de gemeenteraad zich althans wil houden aan de beperking van de belasting tot niet-zakelijke rechten op *eigendoms*-perceelen.

Artikel 2 lid 1 van de hoofdverordening ware in de bestaande redactie te handhaven, doch daaraan zou een nieuwe alinea kunnen worden toegevoegd, luidende als volgt:

„Voorzoover op eigendomsperceelen evenbedoelde zakelijke rechten niet zijn gevestigd, doch daarop opstellen voorkomen, welke niet aan den eigenaar van den grond toebehooren, is voor die opstellen diegene belastingplichtig, aan wien die opstellen toebehooren”.

De vraag rijst echter, of het dan ook niet gewenscht zou zijn een gelijke voorziening te treffen voor met Inlandsch bezitsrecht bezeten perceelen, waarop opstellen van anderen dan den Inlandschen bezitter voorkomen. Er bestaat geen goede grond zulks na te laten, zoodat de tweede alinea van artikel 2 lid 1 der hoofdverordening beter zou kunnen worden geredigeerd als volgt:

„Voorzoover op een perceel, als omschreven in artikel 1, evenbedoelde zakelijke rechten niet

gevestigd zijn, doch daarop opstellen voorkomen, welke niet aan den eigenaar of den Inlandschen bezitter van den grond toebehooren, is, voor wat die opstellen betreft, belastingplichtig degene aan wie die opstellen toebehooren”.

74. B. G. S. 23 October 1933 No. 2945/A.

Vermakelijkheidsbelasting. Strekking van de bepaling, dat als een openbare vermakelijkheid ook wordt beschouwd de vermakelijkheid door een vereeniging uitsluitend voor hare leden tegen betaling gegeven, indien de toelating als lid voor een ieder of zoo goed als een ieder openstaat.

Aan den regentschapsraad van Karanganyar werd door de Regeering in overweging gegeven om aan de bepaling van artikel 2 lid 2, der vermakelijkheidsbelastingverordening, luidende: „Als openbaar worden ook beschouwd vermakelijkheden van vereenigingen voor haar leden gegeven, waartoe aan niet-leden tegen betaling toegang wordt verleend”, toe te voegen: „zoomede vermakelijkheden door vereenigingen uitsluitend voor hare leden tegen betaling gegeven, indien de toelating als lid voor een ieder of zoo goed als een ieder openstaat.

Naar aanleiding hiervan werd de vraag gesteld, of onder het woord „betaling” in evenbedoelde redactie ook moeten worden verstaan de geldelijke bijdragen, welke de leden van een vereeniging voor het geven van een vermakelijkheid plegen te betalen, omdat de vereenigingskas de daaraan verbonden onkosten niet kan dragen.

De Regeering antwoordde hierop, dat de voorgestelde toevoeging aan artikel 2 lid 2 der vermakelijkheidsbelastingverordening ten doel heeft belastingontduiking te voorkomen, welke plaats vindt in dien vorm, dat men de vermakelijkheid weliswaar uitsluitend voor de leden der vereeniging openstelt, doch aan ieder, die daartoe toegang vraagt, terstond bij het binnentraden een lidmaatschapskaart uitreikt. Het is duidelijk, dat de vermakelijkheid dan in werkelijkheid wel toegankelijk is voor het publiek en feitelijk een openbaar karakter draagt.

Door de aanbevolen aanvulling van lid 2 van artikel 2 wordt een dergelijke knoeierij vrijwel onmogelijk gemaakt.

Hieruit blijkt dus, dat niet altijd, wanneer leden van een vereeniging een toegangsprijs tot het bijwonen eener vermakelijkheid die van hun vereeniging uitgaat, hebben te betalen, deze vermakelijkheid als een „openbare” in den zin der onderwerpelijke verordening is aan te merken, doch dat dit slechts het geval is, indien onder den schijn van een feestelijkheid „voor leden”, vrijwel iedereen, die de vermakelijkheid wil bijwonen, als lid tot de vereeniging kan toetreden.

75. Hooggerechtshof (Tweede Kamer), Mrs. E. Pino, J. Elshout, L. M. Schoorel, E. E. G. Joakim en E. K. Hesselink. Arrest van 26 September 1933.

Reclamebelasting Medan. Cassatie in het belang der wet.

Krachtens de Medansche reclameverordening is strafbaar het zonder vergunning van den burgemeester reclame-maken met behulp van een uithangbord.

Ook al heeft de reclame, welke met behulp van het uithangbord wordt gemaakt, betrekking op het bedrijf, hetwelk wordt uitgeoefend in het gebouw, waaraan het uithangbord bevestigd is, dan is daarvoor toch een vergunning noodig.

Het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië (Tweede Kamer) rechtsprekende in cassatie in het belang der Wet in de zaak van den beklaagde X.;

Gelezen het schrijven requisitoir van den Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië tot cassatie in het belang der Wet in de zaak van bovengenoemden beklaagde dd. 14 September 1933 No. 2365 luidende als volgt:

Bij vonnis van 19 Augustus 1933 inzake bovengenoemden beklaagde heeft de Landrechter te Medan de zaak van dien beklaagde vervolgd terzake van het *zonder vergunning van den burgemeester reclame maken met behulp van een uithangbord*, strafbaar gesteld bij artikel 2 lid 1 sub c, juncto artikel 16 der Medansche Reclameverordening, niet vatbaar verklaard voor verdere behandeling.

Deze beslissing, steunend blijkens den inhoud van bedoeld, hierbij met de stukken in authentiek afschrift overgelegd vonnis op de overweging, dat artikel 2 (1) sub b dier verordening in casu de strafbaarheid uitdrukkelijk uitsluit, aangezien de onderwerpelijke reclame uitsluitend betrekking heeft op het bedrijf, hetwelk wordt uitgeoefend in het gebouw, waaraan het uithangbord bevestigd is; en dat deze opvatting steun zoude vinden in het verhandelde in de openbare vergadering van den gemeenteraad van Medan op 16 December 1931, met name in de uitspraak van den burgemeester, tijdens de beraadslagingen over het ontwerp der bovengemelde verordening, dat het bedoeling was dat voor uithangborden en andere reclames, die niet aan het huis of schutting van den bewoner werden aangebracht, wel vergunning noodig was, waaruit in het vonnis wordt geconcludeerd, dat het de bedoeling was dat onder reclame in artikel 2 (1) sub b voormeld en mitsdien mede onder de aan het slot daarvan vrijgestelde reclame ook die middels uithangborden zou worden begrepen.

's Landrechters beslissing komt mij onjuist voor.

In de eerste plaats toch laat de tekst der verordening een interpretatie, als door den landrechter gegeven, niet toe. Het maken van reclame mat behulp van uithangborden, d.w.z. met een reclamemiddel, zoodanig bevestigd aan gebouwen enz. dat het boven den openbaren weg uitsteekt (artikel 1 sub b) wordt door artikel 2 (1) sub c zonder uitzondering verboden verklaard, zoo daartoe door den burgemeester geen vergunning is verleend.

De uitsluiting van de strafbaarheid in artikel 2 (1) sub b betreft daarentegen alléén die reclame op gebouwen enz. (waarbuiten dus vallen uithangborden aan gebouwen enz.), welke uitsluitend betrekking heeft o.m. op het bedrijf, dat daarin wordt uitgeoefend.

Immers artikel 2(1) omvat drieërlei verbod om zonder vergunning van den burgemeester reclame te maken: 1° op gemeentelijke eigendommen of bij de gemeente in beheer zijnde voorwerpen (sub a); 2°. op alle andere gebouwen enz. (sub b); 3°. met behulp van bepaaldelijk aangeduide middelen (sub c t/m h). En waar de verordening alleen op het 2de verbod een uitzondering toelaat, lijkt het mij grammaticaal onjuist en evenmin logisch toe om die uitzondering ook op de beide andere verbodsnormen van toepassing te achten.

In de tweede plaats faalt m.i. het door den landrechter op de geschiedenis der totstandkoming van de Medansche Reclameverordening gedane beroep, waar de woorden der wet zelve aan duidelijkheid niets te wenschen overlaten. Wat de historische methode van wetsuitlegging betreft, heeft Uw college in het arrest van 24 Juli 1924 (T. deel 121; blz. 394) reeds opgemerkt, dat wat ook tevoren moge zijn geuit door hen, met wier samenwerking de wet tot stand is gekomen, zoodanige uiting voor den rechter elke bindende kracht mist, wanneer de wet zelve in haar bevoordingen met die uiting in strijd is.

Afgescheiden daarvan meen ik, dat de bovengangehaalde uitspraak van den burgemeester van Medan door den landrechter verkeerd is opgevat. Blijkens de notulen der vergadering van den Gemeenteraad van Medan van 16 December 1931 heeft de burgemeester n.l. bij de beantwoording van de verschillende sprekers o.m. gezegd: „De bedoeling is, dat voor uithangborden en andere reclames, die niet aan het huis of de schutting van den bewoner worden aangebracht, wel vergunning noodig is”. Uit deze voor tweeërlei uitlegging vatbare uitlating heeft de landrechter n.m.m. ten onrechte afgeleid, dat het naar 's burgemeesters opvatting de bedoeling was, dat onder reclame in artikel 2(1) sub b ook uithangborden zouden begrepen worden.

In tegenstelling met den landrechter hecht ik, tenslotte, meer waarde aan de verwerping van

het amendement van Assen dan aan vorenbedoelde uitlating van den burgemeester. De strekking van het voorstel was om de zinsnede aan het slot van artikel 2 (1) sub *b*: „behalve voor zoover enz.” te plaatsen aan het eind van sub *d*, zoodat alle reclame voor eigen bedrijf op eigen perceel, dus ook middels uithangborden bijv., vrij zou zijn. Uit de verwerping van dat amendement blijkt n.h.v. luce clarius de bedoeling van den wetgever om het maken van reclame met behulp van uithangborden in geen geval vrij te stellen van het in artikel 2 gestelde verbod.

De beperking van de vrijstelling van het slot van letter *b* van al. 1 van artikel 2 der aangehaalde verordening tot reclame op de daar genoemde gebouwen, ééner-, het absolute verbod zonder vergunning van reclame middels uithangborden anderzijds, is mede volkomen in overeenstemming met de blijkens artikel 5 sub *a* der verordening, gelezen in verband met artikel 1 sub *b*, aan den eisch van vergunning ten grondslag liggende ratio. (o.m. de eisch van veiligheid).

Op bovenstaande gronden heb ik de eer, als middel van cassatie stellende schending, althans verkeerde toepassing van artikel 2 junctis artikelen 1 en 16 der Medansche Reclameverordening, te requireeren:

dat het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië het door den landrechter te Medan op 16 Augustus 1933 tegen den beklaagde X gewezen vonnis in cassatie zal vernietigen, met verklaring dat zulks geschiedt in het belang der Wet, zonder eenig nadeel toe te brengen aan de rechten door partijen verkregen.

Nog gelezen het vonnis van den Landrechter te Medan ddo. 19 Augustus 1933, waarbij de zaak niet vatbaar is verklaard voor verdere behandeling:

Gehoord het rapport van den Raadsheer Meester E. K. Hesselink:

Overwegende dat, daargelaten of de uitspraak van den burgemeester van Medan door den landrechter verkeerd is opgevat en of deze voor tweeërlei uitlegging vatbaar is, op de overige door den Procureur-Generaal aangevoerde gronden, welke het Hof overneemt en tot de zijne maakte beslissing van den landrechter den Hove onjuist voorkomt, zoodat de landrechter te Medan door in zijn beslissing de zaak van den beklaagde X niet vatbaar voor verdere behandeling te verklaren, artikel 2 junctis artikelen 1 en 16 der Medansche Reclameverordening heeft geschonden;

Gelet op de artikelen 170 en 171 van het Reglement op de Rechterlijke Organisatie en op artikel 330 van het Reglement op de Strafvordering.

RECHTDOENDE:

Vernietigt bovengenoemd vonnis van den Land-

rechter te Medan van 19 Augustus 1933 tegen den in hoofde dezes nader aangeduiden beklaagde X gewezen, in het belang der Wet.

Verklaart, dat dit arrest geen nadeel kan toebrengen aan de rechten door partijen verkregen.

Aanteekeningen

Artikel 2 lid 1 der rechameverordening van de gemeente Medan ddo. 16 December 1931 luidt als volgt:

„Het is verboden zonder vergunning van den burgemeester reclame te maken:

„a. op gemeentelijke aanplakborden, reclamezuilen en kiosken of andere gemeentelijke eigendommen of bij de gemeente in beheer zijnde „voorwerpen, bestemd of geschikt tot het aanbrengen van reclames en bekendmakingen;

„b. op alle andere gebouwen, erven, muren, schuttingen, boomen en dergelijke, behalve voor „zoover de reclame uitsluitend betrekking heeft „op het perceel zelf, den persoon of het gezin „van den bewoner of op het beroep of bedrijf, „hetwelk daarin wordt uitgeoefend;

„c. met behulp van uithangborden;

„d. met behulp van lichttoestellen (lichtreclame);

„e. met behulp van wandelende reclame;

„f. met behulp van rijdende reclame;

„g. met behulp van losse reclameborden of „platen;

„h. met behulp van vlaggen of over den openbare weg gespannen doeken”.

Bij de goedkeuring der verordening trok het reeds de aandacht der Regeering, dat artikel 2 lid 1 niet duidelijk is. Bij het schrijven van den 1sten Gouvernements Secretaris van 18 Mei 1932 No. 1307b/A werd nl. onder de aandacht van den gemeenteraad gebracht: „Bij de huidige redactie van artikel 2 lid 1 is het niet zeker, of de onder *b* genoemde uitzonderingen al dan niet gelden ten aanzien van de onder *c* en *d* genoemde reclames; de redactie ware op dit punt te verduidelijken. „De gemeenteraad is aan dit bezwaar der Regeering echter nog niet toegekomen.

Dr. H. J. LEVELT.

N E D E R L A N D.

SAMENWERKING VAN GEMEENTEN MET HET OOG OP DE BEHOEF- TEN VAN DEN TEGEN- WOORDIGEN TIJD.

(vervolg van blz. 335).

A. Samenwerking tusschen stad en platteland.

Het ligt voor de hand, dat het plaatselijk initiatief in de steden de grootste activiteit ontwik-

kelt en ontwikkelen kan. Men beschikt daar over de middelen en de krachten om allerlei voorzieningen te treffen en met nieuw opkomende behoeften rekening te houden en door het verleenen van steun aan het particulier initiatief stimulerend op anderer arbeid te werken. En gewoonlijk voltrekt zich dan geleidelijk in de omliggende gemeenten een assimilatie-proces. De geregelde aanraking met de stad doet waardeeren wat zij weet te bieden aan haar bewoners. En vooral naarmate de stad meer door economische banden en door den aard van haar bevolking met het omliggende platteland is verbonden, naarmate dus de afstand tusschen opvattingen en zeden van de stad en de omgeving geringer is, zal de stad sterker de geesten beïnvloeden en voor de plattelandsbevolking zijn de plaats waar men nieuwe en toch niet geheel onbereikbare dingen ziet.

Natuurlijk, de „stad” is en blijft altijd een afzonderlijk begrip, in zijn wezen onderscheiden van het „dorp”, een onderscheiding even sterk door den stedeling als den plattelandster gevoeld en ervaren. Maar wat de plattelandsbewoner ook op prijs moge stellen in zijn dorps huishouden en welke bezwaren hij tegen het stedelijk eigenaardige ook moge hebben, gewoonlijk weet hij wel zeer te waardeeren de voorzieningen, die in de stad van Overheidswege worden getroffen, op allerlei gebied. Van de stad, en ik herhaal, vooral van de kleine stad, gaat in dat opzicht een sterke invloed uit, waarvan men zal moeten partij trekken.

Geschiedt dit in voldoende mate?

Ik wees erop, dat krachtens gemeenschappelijke regeling of contract de stedelijke gemeenten vooral optreden of als leveranciers (gas, water, electriciteit), of als exploitanten van inrichtingen die ook voor inwoners van andere gemeenten openstaan (scholen, ziekenhuizen, slachthuizen). De gemeenschappelijk beheerde inrichting is een uitzondering. Het gaat gewoonlijk om het praesteeren van diensten door de stad en, tenzij het gaat om leveranties van de produceerende bedrijven, ook in de stad.

Wat nu de laatste praestaties betreft, het spreekt vanzelf, dat het geheel van de plaatselijke voorzieningen in de stad afhangt in hoever de omgeving op de stad is aangewezen. Hoezeer de ontwikkeling van de stad een vraagstuk is, dat voor een zeer wijde omgeving van het allergrootste belang kan zijn, blijkt overduidelijk als men ziet, hoe de stichting van een bepaalde onderwijsinrichting, van een ziekenhuis, in verre omtrek behoeften aan den dag brengt, die thans bevrediging kunnen vinden. Er is hier een wisselwerking, die van weerszijden wel eens uit het oog wordt verloren. Het platteland waardeert niet altijd, wat de „stad” voor de ontwikkeling van het platteland beteekent, hoezeer de stad in de geheele omgeving

een eigen functie heeft, die in den samenhang van de verschillende grootere en kleinere bevolkingskernen niet kan worden gemist. En de stad is er zich ook niet altijd van bewust, dat zij aan de spits staat en, uit dien hoofde, verplichtingen heeft, die zij niet naar de behoeften van haar eigen bevolking mag afmeten.

Sterker klemmt dit als men ziet hoe betrekkelijk weinig samenwerking er is, wanneer het niet gaat om wat in de stad kan worden geboden, doch wanneer het betreft voorzieningen buiten de stad, derhalve in de plattelandsgemeente.

Ik noemde zooeven de leveranties van gas, water en electriciteit. Ongetwijfeld is de ontwikkeling van de samenwerking tusschen stad en platteland op dit terrein het grootst.

Welnu, wat de gasvoorziening betreft, waren er blijkens de laatste statistiek, uitgegeven door de Vereeniging van gasfabrikanten in Nederland (over 1931), in ons land 168 gasfabrieken, die gas leverden in een tweemaal zoo groot aantal gemeenten, m.a.w. gemiddeld leverde elke produceerende gemeente aan één andere gemeente gas. Men kan dus niet zeggen, dat deze samenwerking een hooge vlucht heeft genomen. Ook al neemt men in aanmerking, dat de Staatsmijnen in den laatsten tijd groote vorderingen maken met gaslevering op verren afstand, voor de andere provinciën dan Noordbrabant en Limburg blijft de gasvoorziening op een afstand (en dan natuurlijk door centrale gasfabrieken) nog een vraagstuk, dat zelfs niet tot een begin van oplossing is gebracht. In honderden gemeenten is nog geen gas. Door gebrek aan een grootscheepsche samenwerking trekt men nog bij lange na niet het profijt van de ontwikkeling der techniek, die zoo wel tot betere outillage als tot verlaging der productiekosten per eenheid zou leiden.

De electriciteitsvoorziening vertoont een geheel ander beeld. De laatste statistiek, die over 1929, uitgegeven door het Centraal Bureau voor de Statistiek, vermeldt, dat einde 1929 in 974 van de 1078 gemeenten (90% van het totale aantal) elektrische stroom werd geleverd. In de provincies Utrecht, Friesland, Groningen, Drenthe, Limburg, Gelderland, Noordholland en Overijssel waren toen alle of vrijwel alle gemeenten aan het elektrische net aangesloten. De stroom werd in slechts 51 bedrijven opgewekt. De concentratie is bij deze bedrijven wel van meet af aan nagestreefd. Door het optreden van de provincie op dit terrein is de arbeid der gemeenten in het algemeen gesproken beperkt gebleven (Zuid-Holland wijkt op dit punt sterk af van de andere provinciën; zie het overzicht), en heeft men bij dit product slechts bij uitzondering te doen met levering door de stad aan het omringende platteland.

Voor zooveel de watervoorziening betreft is de ontwikkeling weer anders. Terwijl we bij het gas

zien een groote versnippering van leveringsgebied, daarentegen bij de electriciteit een groote concentratie, waarbij de provincie een belangrijke rol speelt, heeft de practijk meegebracht, dat slechts een enkele provincie (Noord-Holland) voor de waterwinning en waterlevering een provinciaal bedrijf heeft opgericht en dat een en ander overigens vrijwel geheel gemeentelijke bemoeiing is geworden of gebleven. Ook daarbij zien wij een concentratie, waaromtrent we in het begin eenige mededeelingen deden. Volgens de laatstverschenen statistiek der waterleidingen in Nederland (over 1931), uitgegeven door de Vereeniging voor Waterleidingsbelangen in Nederland, waren er in dat jaar in ons land 139 bedrijven met eigen waterwinning, die water leverden aan of in 547 gemeenten. Ook dit getal is nog voor belangrijke uitbreiding vatbaar en blijkbaar doet, de ervaring van de laatste jaren in aanmerking genomen, de gedachte aan samenwerking vooral op dit gebied zich in toenemende mate gelden.

Komen we thans tot de andere onderwerpen waarvoor de plattelandsgemeenten de medewerking van de stad inroepen voor plaatselijke voorzieningen in die gemeenten, dan moet in de eerste plaats worden genoemd de brandweer, die wel alleen dan ten volle aan haar bestemming kan beantwoorden, wanneer de uitrusting met manschappen en materiaal aanwezig is die alleen de stad geven kan. Uit de ingestelde enquête is gebleken, dat vrijwel door het geheele land tusschen de steden en de omliggende gemeenten brandweervereenkomsten zijn gesloten of dat, ook zonder overeenkomst, de brandweer ter beschikking van de bedreigde gemeente wordt gesteld als dit noodig blijkt.

MALEISCH GEDEELTE.

Anggaran Kaboepaten Betawi.

Dengen soerat tg. 14 November Boepati Betawi telah mengirimkan rentjana-anggaran boeat taoen 1934 kepada Dewan Kaboepaten.

Dari rantjangan ini nampaklah — demikianlah menoeroet ketrangan² oemoem — kesoekaran Kaboepaten dalam oeroesan wang berhoeboeng dengan landjoetnja moesin kesoesahan ini. Djika post² dalam rantjangan anggaran terseboet dibandingkan dengan post² dalam anggaran boeat taoen 1933, maka teranglah bahwa persediaän boeat keperluan roepa² pakerdjaän Kaboepaten banjak dikoerangi. Hal ini disebabkan oleh moendoernja pengharapan dari penerimaän² dalam taoen jang akan datang. Mitsalnja :

- a. Bantoean tetap dari Negri boeat 1934 dikoerangi lagi dengan f 7800 sihingga potongan ini mendjadi f 28.800, ialah poto-

ngan dalam taoen 1932	f 15000,—
potongan dalam taoen 1933	f 6000,—
potongan dalam taoen 1934	f 7800,—
Djoemblah	f 28.800,—

- b. Kaoentoengan dari peroesahaän² terpaksa haroes ditoeroenkan taksirannja, demikianlah berhoeboeng dengan keadaän pada waktoe ini dan djoega, poen berdasar pada penerimaän sebenarnja dalam setengah taoen pertama dari 1933. Oleh sebab itoe, maka terpaksa taksirannja dikoerangi djoega djoega dengan sebanjak-banjaknja sehingga keoentoengan dari peroesahaän² boeat taoen 1934 dapat ditaksir f 12.193. Adapoen taksiran keroegian besarnja f 3879, sehingga taksiran keoentoengan bersihnja hanja f 8314, atau f 6059 lebih koerang dari taksiran taoen 1933.

- c. Padjak² djoega taksirannja dari bagian² ketjil ini berhoeboeng dengan dzaman haroes ditoeroenkan, ketjoeali penerimaän dari opcenten atas padjak roemah tangga dan padjak pentjarian jang masing² ditaksir lebih tinggi f 500 atau djoemblah f 1000 dari taksiran taoen 1933. Taksiran ini berdasar pada penerimaän sebenarnja dalam 6 boelan pertama dari taoen 1933.

Soenggoehpoen demikian tetapi djoemblah taksiran padjak masih rendah f 1110 dari taoen 1933.

- d. Penerimaän lain² ialah dari pendirian² kabupaten, dari poengoetan² dan beja² d.l.l. taksirannja boeat 1934 begitoe roepa sehingga didoega boektinja tidak akan dibawah taksiran. Dari sebab itoe, penerimaän² ini dapat ditetapkan besarnja f 7948 atau f 552 lebih banjak dari taoen 1933.

Berdasar pada keterangan² itoe, maka penerimaän dalam taoen 1934 akan lebih koerang seperti berikoet:

a. Bantoean tetap dari Negri	f 7800.—
b. Keoentoengan dari peroesahaän ²	„ 6059.—
c. Padjak-padjak	„ 1110.—
	f 14969.—
d. Penerimaän lebih	„ 552.—
Tetap koerang	f 14417.—

Pakerdjaän biasa. Taksiran belandja hanja dapat dikoerangkan dengan soesah pajah, karena: pertama taksiran belandja taoen 1933 soedah dikoerangi boekan sedikit, kedoea dalam anggaran ada post² jang tetap, atau hampir sama sekali tidak dapat dioebah seperti: angsoeran pindjaman wang, bantoean boeat pensioen d.s.b.

Berhoeboeng dengan ini dan soenggoehpoen belandja goena memperbaiki dan melakoekan roepa² pakerdjaän seperti memperbaiki djembatan², membeli pompa kebakaran, menjediakan tempat² pem-

berhentian, dimoeat sebagai peringatan, maka djoemblahnja taksiran belandja hanja dapat ditoe-roenkan sebanjak f 5433.— sehingga djoemblah belandja misih lebih banjak f 9000.— dari taksiran boeat taoen 1933 jang diperoleh dari pakerdjaän biasa. Dari sebab itoe maka anggaran hanja dapat dibikin tjotjog dengan mempergoenakan sisa taoen 1931 sebesar f 2000 dari sisa taoen 1932 sebanjak f 7000 atau djoemblah f 9000.

Berdasar pada jang dioraikan diatas, dapatlah ditetapkan bahwa anggaran kalau tiada persediaan itoe.

Oleh karena taksiran² ini tidak memberi kalong-garan boeat mengadakan lagi sisa jang akan ber-arti, maka ada kesangsian anggaran boeat toean² jang akan datang bisa dibikin tjotjog.

Pakerdjaän loear biasa. Adapoen djoemblah taksiran penerimaän dan belandja loear biasa boeat 1934 ditetapkan besarnja f 105.258. Dengan demikian, maka djoemblah ini ada f 48.762 lebih banjak dari taksiran boeat taoen 1933. Sebab²nja seperti diterangkan dibawah:

- a. Taksiran sisa taoen 1931 ditaksir lebih banjak f 10.000.—
- b. Penerimaän wang rekening-cou-rant dari peroesahaän² „ 37942.—
berhoeboeng dengan taksiran pos ini ditaksir sebesar djoemblah pe-nerimaän dari peroesahaän².
- c. Penerimaän sebagai angsoeran po-kok sebesar berhoeboeng dengan pengoerangan harga bebrapa los² pasar jang diganti oleh jang baroe „ 1044.—

Djoemblah taksiran lebih banjak f 48.762.—

Anggaran belandja. Anggaran belandja dapat ditaksir djoemblah f 140212 (taoen 1933 f 145045) diantara mana boeat bagian I, Pemerintah Ka-boepaten f 18273; bagian II, Ongkos oemoem dari Regentschapswerken f 19900 (taoen 1933 f 22069); bagian III, Pakerdjaän oemoem f 69461 (taoen 1933 f 75687); bagian V, Penerangan djalan f 6106 (taoen 1933 f 6360); bagian VI, Roemah sakit dan polikliniek f 2369 (taoen 1933 f 900); bagian VII, Pelelangan ikan f 2000; bagian VIII, Boenga pindjaman f 4826; bagian IX, Padjak² f 2000; bagian X, Subsidie dan con-tributie f 985 (taoen 1933 f 350); bagian XIII, Peroesahan² f 9620 (taoen 1933 f 6053); bagian XIV, Belandja lain dan belandja tidak terkira f 1412 (taoen 1933 f 1817).

Anggaran belandja loear biasa, bagian XV, Angsoeran pindjaman wang dan hoetang lain f 4972; bagian XVI, Peroesahaän² f 91242 (taoen 1933 f 45133); bagian XVII, Belandja loear biasa lain f 9044 (taoen 1933 f 6391).

Anggaran Penrimaän. Anggaran penrimaän dapat ditaksir djoemblah f 140212. (taoen 1933 f 643063), diantara lain² maka onderdeel 1, Sisa dari dienst biasa

menoeroet peritoengan 1931, sepandjang sisa itoe beloem dipergoenakan dapat ditetapkan f 2000; onderdeel 2, Sisa dari dienst biasa menoeroet per-itoengan 1932, sepandjang beloem dipergoenakan f 7000; onderdeel 4, Padjak keramaian f 1000; bagian 5, Padjak andjing f 200; onderdeel 5, Pa-djak minoeman keras f 180; onderdeel 7, Padjak kendaraän f 10.000; onderdeel 8, Padjak petasan f 1000; onderdeel 9, Opcenten atas padjak roe-mah tangga f 800; onderdeel 10, Opcenten atas padjak pengasilan f 2000; onderdeel 11, Opcenten atas padjak verponding f 3000; onderdeel 14a, Oepah mengoedji taxi² f 600; onderdeel 15, Pe-nerimaän mendjoeal bon² polikliniek f 500; onder-deel 18, Penerimaän dari pelelangan ikan jang beloem diserahkan pada Kaboepaten f 2000; onder-deel 19, Penerimaän dari poengoetan atas men-dirikan adegan² f 2000; onderdeel 22, Penerimaän dari peroesahaän sebagai bantoean dalam ongkos oemoem f 8526; onderdeel 23, Boenga pokok peroesahaän f 7292; onderdeel 26, Keoentoengan peroesahaän f 12193; onderdeel 33, Bantoean loear biasa dari Negri „Peringatan”; onderdeel 34, Bantoean tetap dari Negri f 76213; onderdeel 35, Boenga wang jang disimpan f 1000;

Anggaran penerimaän loear biasa; onderdeel 39, sisa dari dienst loear biasa menoeroet perhi-toengan taoen 1931, sepandjang sisa ini beloem dipergoenakan f 10.000; onderdeel 40, sisa id id dari taoen 1932 „Peringatan”; onderdeel 41, mempergoenakan sebagaian dari taksiran sisa dienst loear biasa dalam taoen 1933 „Peringatan”; onderdeel 43, Penerimaän wang rekening-courant dari peroesahaän² f 84742; onderdeel 44, Ang-soeran pokok peroesahaän² sebesar pengoerangan harga dari peroesahaän² itoe f 8815; onderdeel 47, Bantoean dari dienst biasa f 8001; onderdeel 48, Persediaan sebesar sisa antara penerima dan belandja dari pelelangan² jang beloem diserahkan;

OFFICIEELE MEDEDEELINGEN.

Vacantiehuis „Sonnewende”, Zandvoort-Bad.

In aansluiting aan ter zake gevoerde onderhan-delingen is thans van het Bestuur van den Ne-derlandschen Bond van Gemeente-ambtenaren bericht ontvangen, dat voor de leden der Ver-eeniging voor Locale Belangen, welke met buiten-landsch verlof in Nederland vertoeven, de gele-genheid is opengestelde in het door meergenoem-den bond geëxploiteerde vacantiehuis „Sonne-wende” te Zandvoort-Bad hun intrek te nemen op dezelfde voorwaarden als voor de leden van den bond gelden.

Leden, welke van de geboden gelegenheid ge-bruik wenschen te maken, kunnen zich rechtstreeks met de directie van Sonnewende in verbinding stellen, onder overlegging van een verklaring om-trent hun lidmaatschap, af te geven door het Be-stuur der Vereeniging voor Locale Belangen, dan wel door den vertegenwoordiger in Nederland, den Heer J. J. G. E. Rückert, Burgemeester van Enschede.

Voor verdere bijzonderheden wordt verwezen naar nevenstaande advertentie.